Gazeta Krakowska.

Wychodzi codziennie oprócz niedziel świąt uroczystych w drukarni Stanisława Gieszkowskiego.

№ 181.

Kwartalnie kosztuje złotych szesnaście miesięcznie złotych sześć.

ŚRODA 11 Sierpnia 1847 roku.

OBSERWACYE METEOROLOGICZNE.

Dzień godzina		Bar. do 0° R. w miar. paryz.	Stop. ciepła podł. Reau.	Psychometr	Wiatr		Stan Atmosfery	Zjawiska napowietrzn i różne uwagi
9	6	27" 4''' 14	+ 14, 1	5, 80	Zachodni	słaby	Pochmurno	
	2	4, 41	+ 18, 8	5, 56	Pn. Zachodni	,,	Pogoda z Chmurami	
	10	4, 60	+ 14, 8	6 14	,,	,,	,,	

Nro 970 F.

Kundmachung.

Zur Beförderung des Verkehrs wird in der Stadt Krakau ein k. k. Commerzial-Waren-Stempelamt provisorisch aufgestellt und die Verrichtungen desselben dem k. k. Hauptzolamte übertragen.

Die Wirksamkeit dieses Amtes beginnt mit dem Tage der Kundmachung.

Krakau am 8 August 1847.

Moriz Graf Deym
k. k. Hofkommissär.

Nro 970. F.

OBWIESZCZENIE.

Celem ułatwienia handlu, ustanowionym zostaje w Krakowie tymczasowo C. K. Komercyalny Urząd stęplowy na towary, i czynności takowego poruczone zostają C. K. głównéj Komorze celnéj.

Działalność pomienionego urzędu, rozpoczyna się z dniem niniejszego obwieszczenia.

Kraków dnia 8 Sierpnia 1847 r.

Maurycy Hr. Deym.
C. K. Kommissarz Nadworny.

Wiadomości zagraniczne.

— *Berlin 1 Sierpnia.* —

Oto jest sprawozdanie o związku rewolucyjnym, odkrytym w Wielkiem Xięztwie Poznańskiém i w Prusach zachodnich, w celu przywrócenia samoistnego państwa Polskiego w dawnych granicach przed rokiem 1772.

Już około końca roku 1845 w byłych polskich prowincyach, które od lat 1772, 1793, 1795 i 1815 do korony pruskiéj należą i dziś, pod nazwą zachodnich Pruss i prowincyi Poznańskiéj, stanowią nierozdzielną część państwa pruskiego, zaszły wypadki, które nie pozwalały wątpić, iż zamierzono znowu zrewoltować byłe polskie prowincye.

Wkrótce przekonano się, że te działania bardzo były rozgałęzionemi i że niebezpieczeństwem groziły instytucyom kraju, równie jak życiu poddanych niemieckich w tych prowincyach.

Pokazało się, że silne i energiczne środki są koniecznemi do usunięcia grożącego niebezpieczeństwa. Szybkie wzmocnienie i stósowne użycie siły zbrojnéj posłużyło do tego, że można było wszelki otwarty zamach powstania skutecznie odeprzeć. Zarazem władze cywilne rozpoczęły swe działania, by przeszkodzić dalszemu rozwinięciu i rozszerzeniu działań pokątnych; dochodziły wątku po odkrytéj nici, badały uczestników i ich środki i pociągały podejrzanych do badania a winnych do kary.

Jego Królewska Mość mocą najwyższego dekretu z 13 stycznia 1846 r., dla szybszego i silniejszego wykonania tych środków, mianował bezpośrednią komisyę śledczą, pod prezydencyą rzeczywistego tajnego radzcy naczelnego prezesa krolewskiego sądu apelacyjnego i naczelnego prezesa najwyższego sądu ziemskiego (land gericht) w Poznaniu von Frankenberg Ludwiksdorf. Komisya ta, złożona z urzędników wydziału sprawiedliwości i administracyjnych, połączyła w sobie wymiar sprawiedliwości i policyę, nie rozciągając przecież na obwinionych żadnego wyjątkowego postępowania. Albowiem policyjne organa komisyi bezpośredniéj, stósownie do postanowień prawa, przeznaczone były tylko do policyjnych poszukiwań, do pierwszych kroków i stósownie do tego były użytemi.

Komisyi bezpośredniéj zadaniem było, badanie co do poszlakowanych tak daleko po-

prowadzić, by sąd kompetentny wedle dekretu gabinetowego z 25 kwietnia 1835 (zbiór praw pag. 47) mógł w skutek tego wydać postanowienie, co do poprowadzenia formalnego kryminalnego badania.

Nim jednak temu poleceniu zadość uczyniono, nim przyszło do tego, by dalszy ciąg i ukończenie badania sądowi kameralnemu (kamer gericht) jako właściwemu odstąpiono, wyszło prawo z 17 lipca 1846 r., tyczące się postępowania przy badaniach prowadzonych w sądzie kameralnym i w sądzie kryminalnym berlińskim którém to prawem wprowadzony został urząd prokuratora królewskiego (staadsanvaldschaft), w procesach kryminalnych, oraz jawne i ustne postępowanie przed rozpoznającemi sędziami. Prawo to na mocy paragrafów 132 i 133 z dnia 1 października 1846 r. miało zyskać moc obowiązującą i to w taki sposób, że i te badania, w których postępowanie pierwszéj instancyi wraz z obroną do tego dnia zostały niezamknięte, wedle postanowień nowego prawa załatwianemi być mają.

Zgodnie z tymże, dekret najwyższy z dnia 18 lipca 1846 r. do ministra spraw wewnętrznych i sprawiedliwości wydany, postanowił natychmiast:

> Że, ponieważ badania co do spisku odkrytego w xięztwie Poznańskiém i w graniczących z niém częściach kraju, przed dniem 1 października 1846 r. wraz z obronami dokończonemi być nie mogą, przeto wedle §. 133 prawa z dnia 17 lipca 1846 r., powinny być załatwionemi wedle procedury w témże prawie oznaczonéj. Bezpośrednia śledcza komisya w Poznaniu kierować ma przygotowawczą instrukcyą, wskazaną w §. 65 prawa i na tę procedurę zmieni dotąd zachowywane postępowanie skrutynialne (skrutinial-Verfahren) i w tém przygotowawczém badaniu, odtąd wedle przepisów rzeczonego prawa postępować będzie.

Z tém natychmiast weszła w życie urzędowa czynność prokuratora królewskiego. Prokurator królewski sądu kameralnego udał się więc z kilku do téj rozległéj sprawy jemu dodanemi pomocnikami do Poznania, by przy kierowaniu przygotowawczego badania swe prawne funkcye wykonywać i zarazem rozpocząć pracę przygotowawczą dla późniejszego aktu oskarżenia.

Wystąpiono przeciw blisko 1100 osobom podejrzanym, odpowiadającym już to z więzienia, już to z wolności.

Po ukończeniu badania przygotowawczego, prokurator królewski złożył swe zdanie na mocy §. 49 prawa z 17 Lipca 1846 roku i wniósł przed deputacyą oskarżenia (anklage deputation) sądu kameralnego o uznanie w stanie oskarżenia 283 osób.

Ta, decyzyami swemi z dnia 12 kwietnia, 21 kwietnia i 12 maja b. r. 254 osób uznała w stanie oskarżenia i na skutek tych decyzyj prokurator królewski w dniu 1 czerwca przesłał do kryminalnego senatu sądu kameralnego akt oskarżenia obejmujący 120 arkuszy druku przeciw tym 254 osobom o zdradę stanu w skutek udziału w przedsięwzięciu przywrócenia państwa polskiego w jego granicach przed 1772 r.

Teraz rozpoczyna się stosownie do §§. 15, 64 i 70 prawa z 17 lipca 1846 r. ustne postępowanie przed sądem rozpoznawczym kryminalnego wydziału senatu sądu kameralnego dla szczególnie ciężkich przestępstw z ośmiu członków się składającego. Przez nie wykazaném będzie czy i w jakiéj rozległości szczególni oskarżeni są winnemi udziału i o ile im ten jest dowiedzionym.

Poniższe sprawozdanie wyczerpane z akt wykaże, iż w istocie przedsięwzięto zbrojnie wystąpić przeciw rządom pruskiemu, austryackiemu i rossyjskiemu dla przywrócenia samoistnego państwa polskiego, że przygotowania do tego nie tylko bardzo daleko posuniętemi zostały, ale że nawet przyszło do wykonania szczególnych (w ogóle zupełnie bezsilnych usiłowań). Poda to sprawozdanie ogólny obraz o odkrytych politycznych działaniach tajnych przez wykazanie faktów szczegółowych, pozwoli czytelnikowi osądzić jak ważném dla państwa i jak niebezpieczném dla życia niemieckich poddanych było owo sprzysiężenie, odkryte w byłych polskich prowincyach.

ODDZIAŁ PIERWSZY.

Początek polskiego towarzystwa demokratycznego i przygotowawcze działania tegoż w emigracyi polskiéj.

Powstanie, wybuchłe w Warszawie przeciw panowaniu rossyjskiemu w d. 29 listopada 1830 roku, w drugiéj połowie roku następnego przytłumioném zostało przez wojska cesarsko rossyjskie. Silne oddziały wojska powstańców polskich złożyły broń na gruncie austryackim i pruskim. Z niemi połączyło się wielu, którzy nie należąc do walki, już to z obawy inkwizycyi i kary za udział w powstaniu, już to z niezadowolenia ówczesnym stanem, kraj opuścili.

We Francyi głównie polscy wychodźcy znaleźli gościnne przyjęcie i wsparcie. Tam to uformowała się odosobniona w sobie saméj zamknięta korporacya, zwana *emigracyą polską*. Przedstawiała ona na małą skalę obraz dawnego polskiego państwa, albowiem to, co owo państwo z dawna rozdzierało, to jest walki rozmaitych stronnictw i fakcyi znalazły miejsce i w emigracyi, jakkolwiek ograniczając się na słowie i druku. Podobnież i ostatnie usiłowanie powstania dało powód do mnóstwa wzajemnych zarzutów i sporów.

Wkrótce nieprzyjaźnie przeciw sobie stanęły stronnictwa arystokratyczne i demokratyczne i obydwa niezadługo rozpadły się w rozmaite mniejsze fakcye i odcienia. Te walki pozwoliły jednemu stronnictwu uformować się w

zbitą massę.—Wszyscy żyjący w emigracyi a mający w ostatniém powstaniu udział, którzy wychodzili z tego stanowiska: że dawniejszym naczelnikom kraju brak było trafnego uznania tego wszystkiego, co może lud w ogóle pochopniejszym zrobić do powstania i nadać mu ducha; dowodzili, że należy za podstawę praw rządu i społeczeństwa położyć zasady wolności i braterstwa, jeżeli ma zostać urzeczywistnioną nadzieja ogólnego podźwignienia ludu polskiego do odzyskania na nowo jego niezależności i samoistności; —wszyscy ci połączyli się w jedno zgromadzenie zwane *polskiém towarzystwem demokratycznem.*

(Dalszy ciąg nastąpi).

— *Londyn* 22 *Lipca.* —

J. Kr. M. odroczyła dziś parlament mową zatwierdzoną na posiedzeniu rady tajnéj, odbytéj wczoraj w pałacu Buckingham. Uroczystość odbyła się w nowym pałacu lordów, gdzie Jéj Kr. M. po raz pierwszy przybyła z powodu podobnéj uroczystości. Izba przedstawiała bardzo piękny widok. Królowę przyjmowali w chwili jéj przybycia wielcy dygnitarze państwa i dworu. J. K. M. włożywszy suknię ceremonialną i zająwszy miejsce na tronie kiedy xiążę Albert zasiadł na niższém krześle, rozkazała, by izba niższa stawiła się przed kratką izby parów i odczytała, gdy to nastąpiło, następną mowę:

Milordowie i panowie!

Cieszy mnie to mocno, że mogę was uwolnić od męczących obowiązków posiedzeń. Nie mogę żegnać inaczéj, jak wyrażając wam uczucie mojéj wdzięczności za pilność i gorliwość, z jaką poświęcaliście się rozważaniu publicznych interesów.

Uwaga wasza zwróconą była szczególniéj na środki natychmiastowéj pomocy, konieczne w skutek wielkiéj i bezprzykładnéj klęski.

Chętnie prawom tym udzieliłam moje zatwierdzenie, bo te stanowiąc wolny dowóz zboża i przedstawiając ułatwienia w użyciu cukru w browarach i gorzelniach, mają na celu masę potrzeb ludzkich zaspokoić i ruch handlowy pomnożyć.

Cieszy mnie to, iż w żadnym przypadku nie projektowaliście ograniczeń, ani też nie chcieliście ograniczać wewnętrznego ani zagranicznego handlu, jako środka zaradzenia brakowi. Jestem przekonaną, że takie środki w ogóle są bezskuteczne i w wielu wypadkach źle są postanowione.

Z serca potwierdzam działania rozległéj i szczodréj życzliwości, przez którą ulżyliście nędzy moich irlandzkich poddanych.

Dałam już zatwierdzenie moje prawu o lepszém urządzeniu stałego wsparcia dla ubogich w Irlandyi. Zarazem dałam moje zatwierdzenie prawom ustanowionym dla poparcia rolnictwa w téj części połączonych królestw i dla rozwinięcia tamże przemysłu: Uwaga moja zwróconą zresztą będzie na środki, które mają służyć do rozwinięcia tych zbawiennych celów.

Moje stosunki z obcemi mocarstwami dają mi ciągle wiarę w utrzymanie pokoju.

Z wielkiém zadowoleniem widziałam, że środki, jakie w połączeniu z królem Francuzów, z królową hiszpańską i królową portugalską w celu uspokojenia Portugalii przedsięwzięłam, szczęśliwie się powiodły i że wojna domowa, która kraj ten tak długo nawiedzała, zakończyła się w sposób nie krwawy.

Spodziewam się, że odtąd różnica opinii pomiędzy stronnictwami ten kraj rozdzielającemi załatwioną zostanie nie za pośrednictwem oręża.

Panowie z izby niższéj! Dziękuję wam za gotowość, z jaką zatwierdziliście konieczne fundusze. Obróconemi one zostaną z stosowną troskliwością i oszczędnością na służbę publiczną.

Z zadowoleniem przychodzi mi oświadczyć wam, że dochody państwa, pomimo drożyzny żywności były w tym roku daleko większe jak się można było spodziewać. Powiększone użycie artykułów ogólnéj konsumcyi głównie się do tego przyczyniło.

Szczególniéj cło pobierane od cukru powiększyło się znacznie, za zniesieniem cła zakazowego od cukru zagranicznego.

Rozmaite fundusze przez was zatwierdzone dla wychowania ludu, przyczynią się, jak się spodziewam, do powiększenia religijnego i moralnego ukształcenia pomiędzy ludem moim.

Milordowie i panowie!

Uważam za rzecz stosowną donieść wam, że moim zamiarem jest parlament dzisiejszy natychmiast rozwiązać.

Opieram się pełna zaufania na prawością tchnących uczuciach dla tronu i przywiązaniu do instytucyi ożywiających wielką massę mego ludu. Łączę się z tymże w modlitwie do Wszechmocnego, by niedostatek, który nas nawiedził pod boską Opatrznością zmienionym został w taniość i obfitość.*

Przed dzisiejszém zamknięciem parlamentu odbyło się jeszcze posiedzenie izby niższéj, które jednak nic szczególnego nie przedstawiało. Lord J. Bentinck, opierając się na petycyi kilku plantatorów z zachodnio-indyjskich kolonii, zapowiedział na przyszłych posiedzeniach projekt do prawa, żądający zbadania stanu rzeczy w tych prowincyach. Za tendencyą tego projektu podał utrzymanie cła różnicowego 7 szylingów na korzyść cukru zachodnio-indyjskich kolonii i użycie summy 1 milion funtów sterlingów, obracanéj dotąd na utrzymanie eskadry przy brzegach zachodniéj Afryki, na wprowadzenie robotników wolnych do Indyi zachodnich. Pan Hawes, podsekretarz stanu w ministerium kolonii, zawczasu oświadczył się przeciw podobnemu projektowi.

Zresztą dodał on, że zapowiedzenie to jest

tylko zręcznym manewrem wyborczym ze strony lorda Bentinck, dla zyskania głosów właścicieli plantacyi. Zaraz potém, jak tylko lord Palmerston na skutek interpellacyi pana Howe, mówić zaczął o wyprawie na Kanton, zawołano izbę do izby parów, dla wysłuchania mowy tronowéj. Do wczorajszego raportu posiedzeń dodać jeszcze należy, że w izbie wyższéj odczytano 146 billów, które sankcyę królewską otrzymały. Są to po większéj części bile kolei żelaznych. Następnie zatwierdzono kilka postanowień tyczących się reformy prawa ubogich, a pomiędzy innemi że ubogim, podeszłego wieku, bo więcéj jak 61 lat liczącym małżeństwom wolno mieszkać razem w domach przytułku i pracy, jakkolwiek lordowie Shadbroke, Fortescue, Radnor i Redesdale a ministrowie Grey i Lansdowne dodali, że tylko dla tego polecają przyjęcie téj klauzuli, ponieważ inaczéj cały bil byłby przepadł.—Bez rozpraw i głosowania przyjęto następnie poprawki izby niższéj o billu i uformowaniu biskupstwa w Manchester. Nakoniec bill nowo zelandzki o pożyczce bezprocentowej 236,000 funtów sterlingów, która ma być udzieloną towarzystwu nowo-zeladzkiemu, po raz trzeci był odczytany, a lord Stanley, korzystając z tego, objawił swe niezadowolenie z tego towarzystwa, którego przeciwnikiem jednak dawniéj nie był.

Gazette obejmuje królewską proklamacyę rozwiązującą parlament i nakazującą nowe wybory. Wybory muszą być ukończone do 21 września. Druga proklamacya nakazuje wybór 16 parów, którzy szkockie parostwo w nowym parlamencie prezentować będą. *Gazette* donosi o mianowaniu pana Labouchere prezesem urzędu handlowego.

Xiążę i xiężna Cambridge wczoraj wsiedli na okręt w Dover.

Wielce szanowany człowiek parlamentu za Irlandyę, pan Dennis O'Connor, znany z swego pochodzenia od dawnych królów irlandzkich, rodu O'Connora Don, umarł tu 53 roku życia był on jednym z lordów skarbu.

PRZYJECHALI DO KRAKOWA.

Od dnia 9 do dnia 10 Sierpnia.

Niemyski Adam ob., Nikorowicz Karol ob., Ostermann Jan, Loewe Anna, Straschofer Jan, Pollenburg Wincenty ob., Dołgorukuff Julia xiężna, Polignac Henryk ob., z Galicyi; -- Krasinski Leopold hr., Bajron Jan, z Pruss.

Wyjechali z Krakowa.

Niemeczek Franciszek z kompanią, do Galicyi; Koch, do Pruss.

Doniesienia Urzędowe.

Nro 7080.

CESARSKO KRÓLEWSKI TRYBUNAŁ

Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

W zastosowaniu się do Artykułu 12 ustawy Hypotecznéj z roku 1844go, wzywa mających prawo do spadku po ś. p. Karolu Wawrzeckim pozostałego, składającego się, mianowicie z summy złotych polskich 400, na realności pod L. 567/8 w Gminie 5 Miasta Krakowa położonéj, zahypotekowanéj, aby z stósownemi dowodami zgłosili się do Trybunału w terminie miesięcy trzech, po upływie bowiem tego okresu czasu, spadek rzeczony zgłaszającym się sukcessorom Maryannie, Antoninie i Juliannie córkom, tudzież Wojciechowi synowi zmarłego przyznanym zostanie.

Kraków dnia 7 Stycznia 1847 r.

Sędzia Prezydujący
J. *Pareński.*

(3r.) Z. Sekretarz P. *Burzyński.*

Nro 220.

Cesarsko Królewski

Sąd Pokoju Okręgu III. Mogilskiego.

Stósownie do Artykułu 52 ustawy o Włościanach usamowolnionych, na zasadzie Artykułu 12 ustawy Hypotecznéj z roku 1844 wzywa mających prawo do spadku po niegdy Mikołaju i Małgorzacie Turczynach Włościanach z wsi Dąbie pozostałego z domu, ogródka i gruntu składającego się, aby z prawami swemi do spadku tego w terminie miesięcy trzech do Cesarsko Królewskiego Sądu Pokoju zgłosili się;—w przeciwnym bowiem razie pomieniony spadek Salomei z Turczynów Bugajskiéj jako jedynej sukcessorce, i mężowi jéj Antoniemu Bugajskiemu, przyznanym zostanie.

Kraków dnia 9 Sierpnia 1847 r.

P. *Slizowski* S. P.

(1r.) J. *Żuberski* Pisarz.

Doniesienie prywatne.

Justyna z hr. Wielopolskich hr. Wengierska

Ponawia dawniejsze uwiadomienia w Gazetach ogłaszane, że płacąc zawsze gotowemi pieniędzmi wszystko; ostrzega PP. Rzemieślników, przedających i handlujących czémkolwiek, aby ktokolwiek bądź komu co na Jej imię bez pieniędzy nie robili ani dawali, gdyż w przeciwnym razie stratę z tąd wynikłą, sami sobie przypiszą, ponieważ żadnego upomnienia przyjmować nie będzie.

(3r.) Kraków d. 27 Lipca 1847.